

Barbara Nita

"Dziedzictwo prawne XX wieku :
księga pamiątkowa z okazji 150-lecia
Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy
Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego",
red. A. Zoll, J. Stelmach, J. Halberda,
Kraków 2001 : [recenzja]

Palestra 46/11-12(539-540), 140-142

2002

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

***Dziedzictwo Prawne XX wieku; Księga pamiątkowa
z okazji 150-lecia Towarzystwa
Biblioteki Słuchaczy Prawa
Uniwersytetu Jagiellońskiego
A. Zoll, J. Stelmach, J. Halberda (red.)
Kraków 2001, wyd. „Zakamycze”, s. 558***

Księgi pamiątkowe przygotowywane są zazwyczaj dla uhonorowania jubileuszów wybitnych pracowników nauki. Nieczęsto natomiast zdarza się taka okazja, jak ubiegłoroczne stu pięćdziesięciolecie najstarszego w Europie, wielce zasłużonego studenckiego koła naukowego – Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Tę rzadką okazję postanowiono uczcić wydaniem Księgi Pamiątkowej, która trafiła do rąk czytelników podczas uroczystości zamykającej jubileuszowe obchody.

Jak wynika z informacji zamieszczonej w Księdze jej wydanie zostało sfinansowane przez Wydział Prawa i Administracji UJ oraz Krajową Radę Komorniczą i Radę Izby Notarialnej w Krakowie.

Księgę otwiera wprowadzenie rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego – prof. dr. hab. Franciszka Ziejki, zatytułowane „Siła tradycji”. Przypomniana w nim została historia uhonorowanego Księgą koła naukowego.

Po nim zamieszczone zostało krótkie słowo wstępne autorstwa aktualnego prezesa Towarzystwa, współredaktora Księgi – Jana Halberdy. Przypomniał on sylwetki wybitnych, powszechnie znanych prawników, którzy w przeszłości byli członkami Towarzystwa.

Przegląd autorów, których teksty zamieszczone zostały w Księdze wskazuje, iż byłych członków Towarzystwa można również i dziś spotkać wśród najwybitniejszych przedstawicieli nauki, skupionych wokół krakowskiego ośrodka naukowego. Księga zawiera bowiem łącznie 28 artykułów, przygotowanych przez tych pracowników naukowych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, którzy jako studenci byli członkami Towarzystwa, bądź też po zakończeniu studiów podjęli z nim współpracę naukową.

Przy wyborze tematu większość autorów podjęła starania nawiązania do tytułu Księgi, dzięki czemu wokół niego koncentrują się teksty o bardzo różnorodnej tematyce i charakterze. Artykuły zostały zgrupowane w trzech częściach.

Pierwsza zawiera te o najbardziej ogólnym, teoretycznoprawnym charakterze.

Część tę otwiera artykuł A. Zolla pod intrygującym tytułem: „Czy filozofia prawa ma być służącą, czy panią? (uwagi do pewnej wypowiedzi P.J.A. Feuerbacha)”. Tekst ten skonstruowany został wokół wypowiedzi Feuerbacha, dotyczącej analizy stosunku prawa do moralności. Autor przypomina podstawową tezę J.P.A. Feuerbacha, którą było zasadnicze uniezależnienie prawa od moralności, przy jednoczesnym uznaniu przydatności norm moralnych dla prawa karnego. Moralność nie miała być jednak w jego ujęciu „panią” dla prawa karnego, ale „sługą” oświetlającą mu drogę.

Przechodząc do analizy tej tezy z współczesnej perspektywy, A. Zoll zastanawia się nad przyczynami oraz konsekwencjami empirycznie stwierdzonej niespójności regulacji prawnych z zasadami moralnymi. Stawia przy tym tezę, iż idealna zgodność systemu prawnego z systemem moralnym, chociaż teoretycznie możliwa, byłaby jednak niepożądana. Teza o autonomii prawa w stosunku do moralności nie może jednak oznaczać całkowitej niezależności tych dwóch kręgów normatywnych. Moralność ma jednak tylko wskazywać drogę, którą winno iść prawo karne.

Po tym tekście z pogranicza filozofii oraz prawa karnego, następują trzy teoretycznoprawne artykuły: J. Stelmacha: „Intuicja prawnicza”, T. Gizberta-Studnickiego: „Problem przekładu tekstów prawnych”, K. Płeszki: „Wiedza empiryczna w prawniczych uzasadnieniach decyzji interpretacyjnych”.

Na końcu tego rozdziału zamieszczony został artykuł F. Zolla: „Pociąg do Tarnopola, czyli kilka uwag na temat zadań Uniwersytetu”, poświęcony problematyce nowych form kształcenia uniwersyteckiego, realizowanego poprzez tzw. szkoły praw obcych oraz kwestii zadań, jakie stoją obecnie przed każdym uniwersytetem w aspekcie budowania wspólnej tożsamości Europy Środkowej.

Drugą część otwiera – programowy niejako dla całej Księgi – obszerny artykuł W. Uruszczaka: „Dziedzictwo prawne XX wieku oczami historyka prawa. Prawo obce, własne, prawe i haniebne”, w którym problematyka dziedzictwa prawnego XX wieku opracowana została z perspektywy historii prawa, tj. doświadczeń historycznych XX wieku w dziedzinie prawa.

Po nim następuje tekst autorstwa K. Barana: „Kilka uwag na temat dobrodziejstwa kleru w dawnej angielskiej procedurze karnej”, poświęcony omówieniu tej osobliwej instytucji stosowanej do 1827 roku, powstałej w wyniku starań kościoła o złagodzenie brutalnego średniowiecznego prawa karnego, opartego na odpłacie surowych kar.

Ponadto w rozdziale tym zamieszczone zostały następujące teksty: A. Bryka: „Prologomena do demokracji amerykańskiej”, S. Grodzkiego: „Na pierwszym roku po wojnie”, oraz J. Sondla: „Dzieje Katedry Prawa Rzymskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego w czasach I Rzeczypospolitej”.

Zdecydowanie najobszerniejsza jest część trzecia zawierająca teksty odnoszące się do prawa współczesnego.

Rozdział ten rozpoczynają artykuły autorstwa: Z. Maciąga: „Idee państwa demokratycznego, prawnego i socjalnego w prawie międzynarodowym” oraz K. Lankosza: „Penalizacja w międzynarodowym prawie publicznym czynów osób winnych najważniejszych zbrodni wagi międzynarodowej”. Po nich zamieszczony został tekst H. Nieć w języku angielskim pt. „Safe Third Country Notion from the European Perspective”. Kolejny artykuł w tym rozdziale, to tekst P. Sarneckiego: „Inicjatywa budżetowa Rady Ministrów a jej inicjatywa w sprawie prowizorium budżetowego”.

Kilka następujących tekstów dotyczy w najszerszym rozumieniu problematyki cywilnoprawnej. Są to następujące artykuły: S. Włodyki: „Miejsce normatywnej regulacji prawa spółek”, T. Włodyki: „Społeczna gospodarka rynkowa. Podstawy prawno-gospodarcze”, A. Lichorowicza: „Podstawowe kierunki rozwoju polskiego ustawodawstwa rol-

nego w okresie przedakcesyjnym”, S. Wójcika: „Zasiedzenie – ewolucja uregulowań w Polsce”, J. Pisulińskiego: „Zabezpieczenie wiarygodności na nieruchomości – hipoteka czy dług na nieruchomości?”, E. Traple: „Praktyczne konsekwencje wynikające z przedłużenia ochrony prawnoautorskiej do 70 lat po śmierci twórcy (p.m.a.)”, B. Wagner: „Związki prawa pracy z prawem cywilnym” oraz A.M. Świątkowskiego: „Adaptacja przepisów regulujących transfer zakładu pracy w Polsce i w państwach ubiegających się o członkostwo Unii Europejskiej do dyrektywy 98/50/WE”.

Kolejne dwa artykuły, również zamieszczone w trzeciej części Księgi, dotyczą zagadnień organizacji sądownictwa. T. Woś w artykule pt. „*Conditiones necessariae* dwuinstancyjnego sądownictwa administracyjnego” omawia projekty ustaw dotyczących reformy sądownictwa administracyjnego, zaś S. Waltoś artykuł pt. „Sądy grodzkie – miraż czy realizm” poświęca powstałej wobec kryzysu wymiaru sprawiedliwości, koncepcji powołania sądów grodzkich i jej realizacji.

Po nich zamieszczony został artykuł M. Szewczyk: „Prawnkarne środki zwalczające zorganizowaną przestępczość (zagadnienia wybrane)”, który poświęcony został analizie niekonwencjonalnych środków służących walce z przestępczością zorganizowaną. Na wstępie Autorka zwraca uwagę na niezwykle istotną okoliczność, iż ceną za ustanowienie skutecznych mechanizmów w walce z tym rodzajem przestępczości jest konieczność tworzenia uregulowań wprowadzających wyłom w gwarancyjnych zasadach prawa oraz procesu karnego.

Dalej opublikowane zostały artykuły P. Kardasa: „Juliusza Makarewicza filozofia prawa karnego a podstawowe zasady odpowiedzialności karnej we współczesnym prawie karnym” oraz A. Światłowskiego: „Rozwój odpowiedzialności państwa za szkodę wyrządzoną niesłusznym skazaniem, tymczasowym aresztowaniem lub zatrzymaniem – wybrane zagadnienia”.

Księgę zamyka studium J. Wójcikiewicza pod przewrotnym tytułem „(Nie)konwencjonalne metody śledcze”.

Mnogość zawartych w Księdze prac uniemożliwia bliższą analizę zawartości poszczególnych artykułów, a tym bardziej rozwinięcie zawartych tam myśli, bądź też podjęcie z nimi polemiki. Pozostaje więc tylko stwierdzić, że na rynku wydawniczym pojawiła się książka bardzo wartościowa, która z uwagi na rozległość poruszanej problematyki i same nazwiska autorów z pewnością zainteresuje szerokie kręgi czytelników – tak przedstawicieli nauki prawa, jak i praktyków.

Barbara Nita

Roman Zajac: *Szatan w Starym Testamencie*

Wydawnictwo KUL, Lublin 1998, ss. 118

Zapewne Czytelnik ze zdziwieniem spogląda na przedmiot tej recenzji, zadając sobie pytanie: skąd w czasopiśmie prawniczym wzięły się rozważania nad teologiczną książką i to w dodatku o diable? Istotnie, jest to niewątpliwie może nawet wręcz